

Mitkä ovat keskeisimmät asiat aikuisia koskevassa lukutaitotyössä? Tutkimusperustaisia tuloksia

Johanna Korkeamäki, VTT, HuK, erikoistutkija, Kuntoutussäätiö

Kuntoutussäätiön oppimisen tuen keskuksen tutkimus- ja kehittämishankkeita

- Päättyneitä hankkeita
 - Opi oppimaan (RAY 2006–2010)
 - Nuttu-nuoret tuella työelämään -hanke (STEA 2014–2017)
 - Innostu ja onnistu lukemisessa (OPH, Lukuliikkeen toiminta-avustus 2022)
 - Väitöstutkimuksia nuorten aikuisten lukivaikeudesta (Nukari 2023) ja aikuisten oppimisvaikeuksista elämäkulussa (Korkeamäki 2023)
- Käynnissä olevia
 - Etämuotoisen lukikuntoutuksen kehittämishanke, NMI & Kuntoutussäätiö (rahoittaja Kela)
 - Tutkimushanke oppimisvaikeuksista ammatillisessa koulutuksessa ja työelämässä (rahoittaja Ami-säätiö)
 - Jatkuvana toimintana tiedonlevitystä sekä yksilö- ja ryhmämuotoista tukea (STM)

[Kuntoutussäätiö](#)

[Oppimisvaikeus.fi - Vinkkejä tehokkaampaan lukemiseen ja luetun ymmärtämiseen](#)

Keitä ovat heikosti lukevat aikuiset?

- PIAAC II -tutkimuksessa yhteiskuntaan osallistumisen kannalta puutteellinen lukutaito oli 12 prosentilla 16–65-vuotiaista (Mannonen ym. 2024)
 - Suurella osalla (9 %) oli puutteelliset taidot lukemisen ohella myös numerotaidoissa ja tietoteknisessä ongelmanratkaisussa
 - Maahanmuuttotausta, koulutus- ja kotitausta sekä ammattiryhmä ovat vahvasti yhteydessä lukemisvaikeuksiin
 - Vahvat perustaidot ovat yhteydessä työllistymiseen, koettuun hyvinvointiin, terveyteen ja luottamukseen toisiin ihmisiin.
- Jotpan toteuttaman kyselytutkimuksen mukaan 11 prosenttia työikäisistä raportoi todetusta oppimisvaikeudesta ja toiset 11 prosenttia samantyyppisistä vaikeuksista (Arola & Hyry 2023)
 - Vaikeudet ovat yleisempiä työntekijäammateissa ja työttömillä
 - Moni olisi halunnut opiskella enemmän

Lukivaikeus aikuisella

Tyypillisiä piirteitä

Lukemisen hitaus ja työläys, vierassanat vaikeita

Kirjoittamisessa oikeinkirjoitus ja tekstin tuottaminen

Muistaminen ja keskittyminen usein hankalaa

Vieraat kielet ja matematiikka voivat olla myös hankalia

Päällekkäiset vaikeudet yleisiä

Yleisiä: arviot vaihtelevat 5 – 10 prosenttia

Aikuisten lukivaikeus vaihtelee pienistä oppimisen ja tiedonkäsittelyn vaikeuksista käytännön luku- ja kirjoitustaidottomuuteen

Voi olla monenlaisia vaikutuksia aikuisen elämään

Ongelmat kouluttautumisessa tai työllistymisessä

Mielenterveysoireilu, itsetunto

Lukutaito toimintamahdollisuutena

- Lukutaito on toimintamahdollisuus, joka on itsessään tärkeää, mutta mahdollistaa myös monia muita tärkeitä asioita
 - Lähellä inklusiota ja ihmisoikeuksia koskevia keskusteluja
- Yhteiskunnan velvollisuus edistää tärkeitä toimintamahdollisuuksia
 - Elinikäinen oppiminen yhteiskunnan tarjoamina toimintamahdollisuuksina
- Aikuisuus ristiriitainen elämänvaihe
 - Mahdollisuus saada lukemisvaikeuksia hallintaan, mutta tukimahdollisuudet myös vähenevät
- (Walker & Unterhalter 2007, Boyadjieva & Ilieva-Trichkova 2018, Korkeamäki 2021)

Apua voi saada myös aikuisena

- Oppimisvaikeuksia kokevat aikuiset toivovat ymmärrystä vaikeuksia kohtaan ja käytännön tukea vaikeana koettuihin asioihin (Korkeamäki ym. 2017)
 - Omasta lukemisvaikeudesta kertominen voi olla vaikeaa (de Beer ym. 2022)
- Kuntoutuksesta ja erilaisista valmennuksista hyviä kokemuksia ja lupaavaa tutkimusnäyttöä
 - Nuorten kanssa tehtävä lukutaitotyö toimii myös aikuisilla, tietokoneharjoittelu (Dennis & Delfitto 2025)
 - Strategiapohjainen yksilö- ja ryhmäkuntoutus parantaa koettuja taitoja ja hyvinvointia (Nukari ym. 2022)
 - Teknologia kannustavaa, mutta aikuiset tarvitsevat myös ohjausta (Hock 2012)

Tukimuotojen peruseriaatteet aikuisilla

Vaikeuksien
kompensointi

Vahvuuksien
tunnistaminen

Taitojen ja
opiskelustrategioiden
harjoittelu

Opiskelu- ja
työjärjestelyt

Tietotekniset
apuvälineet ja
harjoitusohjelmat

Sosiaalinen tuki

Miten tukea aikuisten lukutaitoa?

- Lukutaitoa on tärkeää edistää myös aikuisilla
 - Tutkimustietoa ja käytännön tukimuotoja tarvitaan lisää monilla eri elämän alueilla
- Tarvetta on kiinnittää huomiota arjessa tarvittavaan lukutaitoon ja sen arviointiin (Chyl ym. 2024)
 - Kunnilla tärkeä tehtävä aikuiskoulutuksessa, työllisyyspalveluissa ja kirjastoissa
- Nuorten lukivaikeuden kohdalla tukitoimet arvioitu kustannustehokkaiksi (Moll ym. 2023)

Kirjallisuutta

- Arola M., Hyry J. (2023) Kyselytutkimus: Mitä työkäiset ihmiset ajattelevat jatkuvasta oppimisesta 2023. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus, Helsinki.
- De Beer, J., Heerkens, Y., Engels, J., & Van Der Klink, J. (2022). Factors relevant to work participation from the perspective of adults with developmental dyslexia: A systematic review of qualitative studies. *BMC Public Health*, 22(1), 1083.
- Boyadjieva, P. & Ilieva-Trichkova, P. (2018). Lifelong learning as an emancipation process: A capability approach. Teoksessa M. Milana, S. Webb, J. Holford, R. Waller. & P. Jarvis (toim.) *The Palgrave International Handbook on Adult and Lifelong Education and Learning*. Palgrave Macmillan UK, 267–288.
- Chyl, K., Dębska, A., Pokropek, A., Szczerbiński, M., Tanaś, Ł. L., & Sitek, M. (2024, April). Assessment of adults with low literacy skills: a review of methods. In *Frontiers in Education* (Vol. 9, p. 1346073). Frontiers Media SA.
- Hock, M. F. (2012). Effective literacy instruction for adults with specific learning disabilities: Implications for adult educators. *Journal of learning disabilities*, 45(1), 64-78.
- Korkeamäki, J. (2021). Oppimisvaikeudet, toimintavalmiudet ja toimijuus elämänkulussa: Tapaustutkimus aikuisten oppimisvaikeuksista. *Aikuiskasvatus*, 41(1), 6-17.
- Korkeamäki, J. (2019). Lukivaikeus aikuisuudessa ja tuen muodot. Teoksessa M. Takala & L. Kairaluoma (toim.) *Lukivaikeudesta lukitukseen*. Helsinki: Gaudeamus, 239-254.
- Korkeamäki, J., Haarni, I., & Seppälä, U. (2017). Oppimisvaikeuksien ja tarkkaavuuden vaikeuksien sosiaalinen rakentuminen ja toimijuus. Teoksessa Karvonen, S., Kestilä, L. & Mäki-Opas, T. (toim) *Terveys sosiologian linjoja*. Gaudeamus, 205–226.
- Mannonen, J., Nissinen, K., Virolainen, M., & Rautopuro, J. (2024). PIAAC II: Toisen Kansainvälisen aikuisten taitotutkimuksen ensituloksia. Valtioneuvoston julkaisu.
- Moll, K., Georgii, B. J., Tunder, R. & Schulte-Körne, G. (2023). Economic evaluation of dyslexia intervention. *Dyslexia*, 29(1), 4-21.
- Nukari, J. M., Laasonen, M. R., Arkkila, E. P., Haapanen, M. L., Lipsanen, J. O., & Poutiainen, E. T. (2022). Neuropsychological intervention of dyslexia has a positive effect on aspects of psychological well-being in young adults—a randomized controlled study. *Dyslexia*, 28(2), 166-184.
- Vender, M., & Delfitto, D. (2025). Bridging the gap in adult dyslexia research: Assessing the efficacy of a linguistic intervention on literacy skills. *Annals of Dyslexia*, 75(1), 42-70.
- Walker, M. & Unterhalter, E. (2007). The capability approach. Its potential for work in education. Teoksessa M. Walker & E. Unterhalter (toim.) *Amartya Sen's Capability Approach and Social Justice in Education*. New York: Palgrave Macmillan, 1–18

